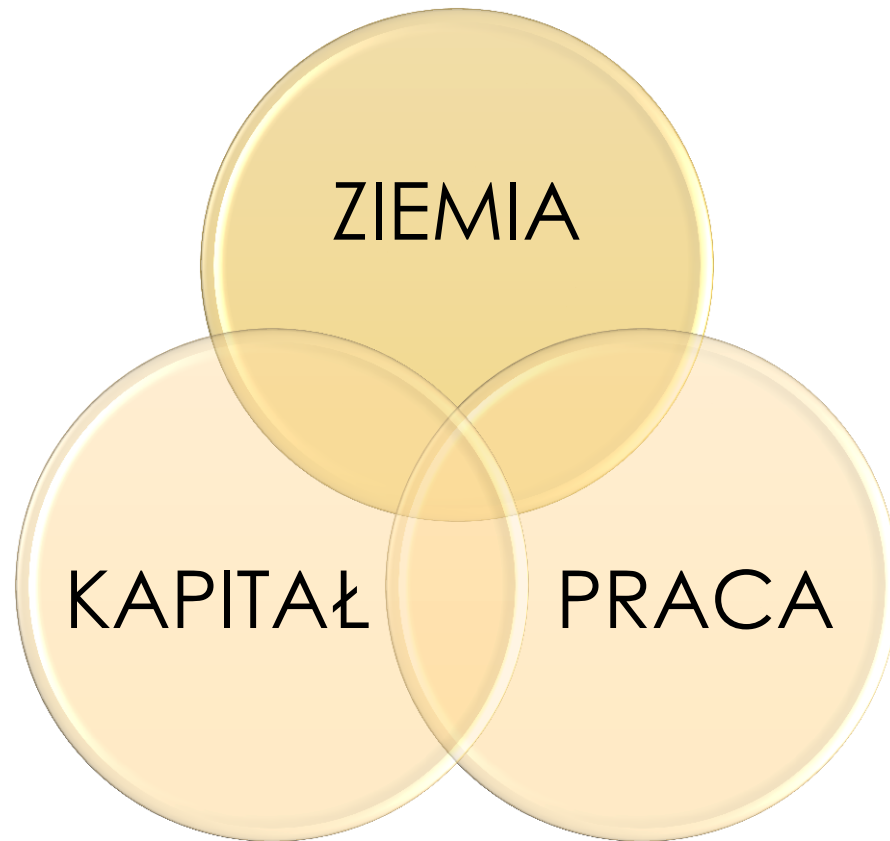

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY CZYNNIKÓW PRODUKCJI

Ekonomia międzynarodowa

PODSTAWOWE TEORIE CZYNNIKÓW PRODUKCJI

PODSTAWOWE TEORIE CZYNNIKÓW PRODUKCJI

- ✘ Adam Smith
- ✘ „Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów”
- ✘ wyróżnił 3 podstawowe czynniki produkcji:
  - ziemię
  - pracę
  - kapitał

PODSTAWOWE TEORIE CZYNNIKÓW PRODUKCJI

ZIEMIA:

- ✘ obejmuje wszelkie bogactwa naturalne, jakie są wykorzystywane przez człowieka (woda, gleba, minerały, lasy i ich dobra etc.)
- ✘ charakteryzują ją następujące cechy: nieruchomości, niepomnażalność, niezniszczalność oraz przestrzenny charakter
- ✘ rola tego czynnika jest szczególnie ważna w gospodarce o charakterze rolniczym, nie jest tak istotna w gospodarkach wysoko uprzemysłowionych

PODSTAWOWE TEORIE CZYNNIKÓW PRODUKCJI

KAPITAŁ:

- ✘ obejmuje dobra wytworzone przez człowieka i wykorzystywane na dalszych etapach produkcji
- ✘ występuje w 3 formach: finansowej (pieniądz), technologicznej (materialnej-maszyny, urządzenia, niematerialnej-*know-how*, patenty) oraz towarowej (półprodukty)
- ✘ w miarę upływu czasu kapitał się zużywa, a do utrzymania istniejącego zasobu kapitału niezbędna jest określona wielkość inwestycji

PODSTAWOWE TEORIE CZYNNIKÓW PRODUKCJI

PRACA:

- ✘ każda działalność człowieka nastawiona na wytwarzanie dóbr
- ✘ wyróżnia się pracą fizyczną i umysłową, wykwalifikowaną i niewykwalifikowaną
- ✘ ma wyjątkowe miejsce w teorii ekonomii klasycznej (A. Smith, D. Ricardo) – jest swoistym miernikiem wartości wytworzonych dóbr
- ✘ nazewnictwo: siła robocza (np. K. Marks), kapitał ludzki

NOWE WYMIARY CZYNNIKÓW PRODUKCJI

- × UJĘCIE EKONOMII NEOKLASYCZNEJ
A. MARSHALLA – ORGANIZACJA CZWARTY CZYNNIK
PRODUKCJI
- × J. SCHUMPETERA – PRZĘDSIEBIORCZOŚĆ
- × DE SOTO – CZYNNIKI INSTYTUCJONALNE

WIEDZA I INNOWACJE

MIĘDZYNARODOWA MOBILNOŚĆ CZYNNIKÓW PRODUKCJI. FORMY

- międzynarodowa mobilność pracy – migracje
- międzynarodowa działalność pożyczkowa –
międzynarodowe transfery finansowe
- zagraniczne inwestycje bezpośrednie – firmy
wielonarodowe

PRZYCZYNY MIĘDZYNARODOWYCH PRZEPŁYWÓW CZYNNIKÓW PRODUKCJI

- chęć uzyskania większej stopy zysku
  - migracja siły roboczej ma miejsce, gdy występuje różnica w poziomie płacy między krajem a zagranicą
  - wywóz kapitału zaś wtedy, gdy zastosowany za granicą przynosi większy zysk niż w kraju
  - **różnica między płacą czy zyskiem możliwymi do uzyskania w kraju czy za granicą musi być na tyle istotna, by równoważyła niedogodności i ryzyko związane z przemieszczeniem**

PRZYCZYNY MIĘDZYNARODOWYCH PRZEPŁYWÓW CZYNNIKÓW PRODUKCJI

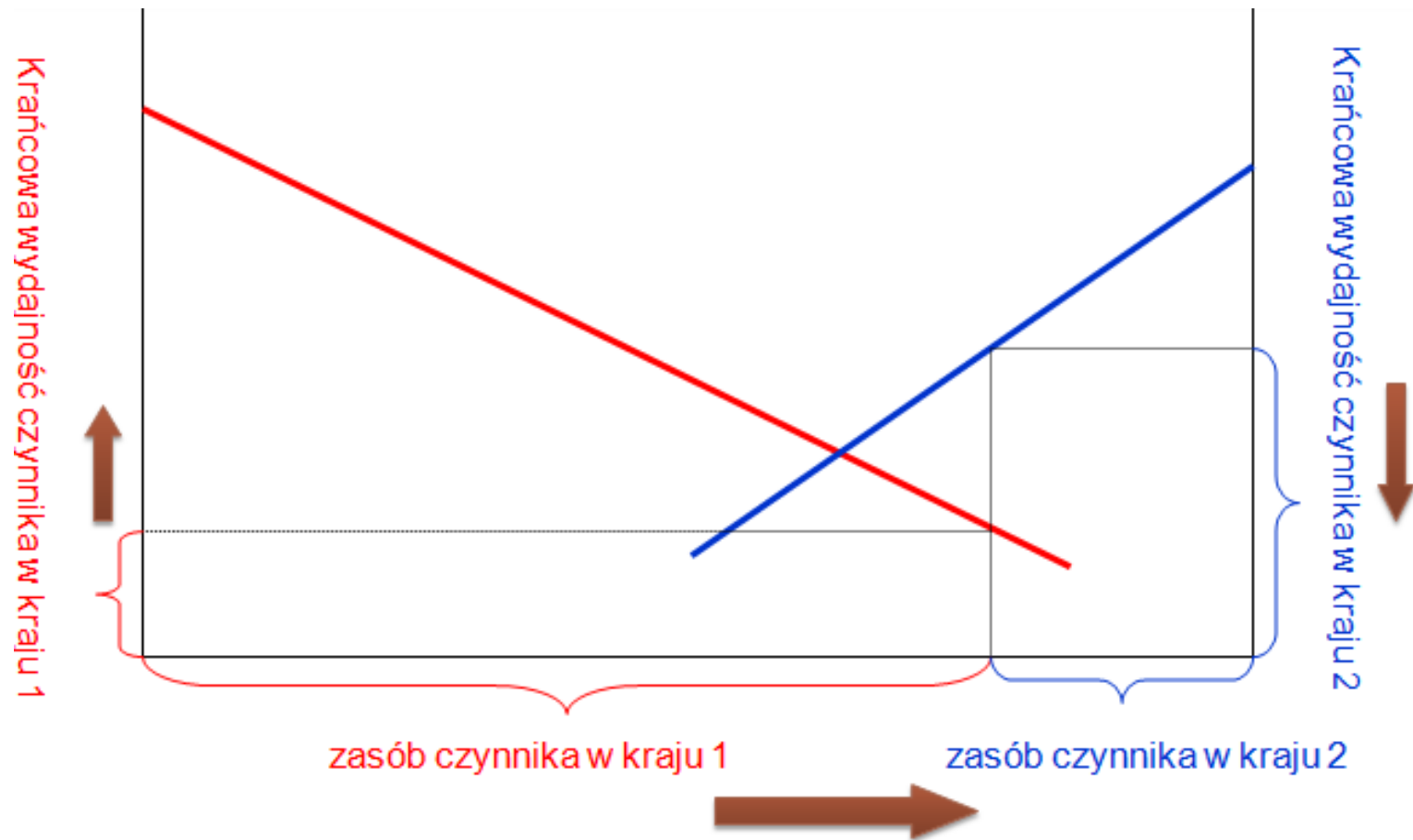
- niemożność zastosowania czynników produkcji na rynku wewnętrznym
  - w warunkach strukturalnego i znacznego bezrobocia część wolnej siły roboczej jest skłonna szukać pracy za granicą bez względu na związane z tym wyrzeczenia
  - w okresie recesji gospodarczej wolny kapitał, który nie może znaleźć korzystnej lokaty na krajowym, wykazuje znacznie większą gotowość do przeniesienia się za granicę

PRZYCZYNY MIĘDZYNARODOWYCH PRZEPIŹYWÓW CZYNNIKÓW PRODUKCJI

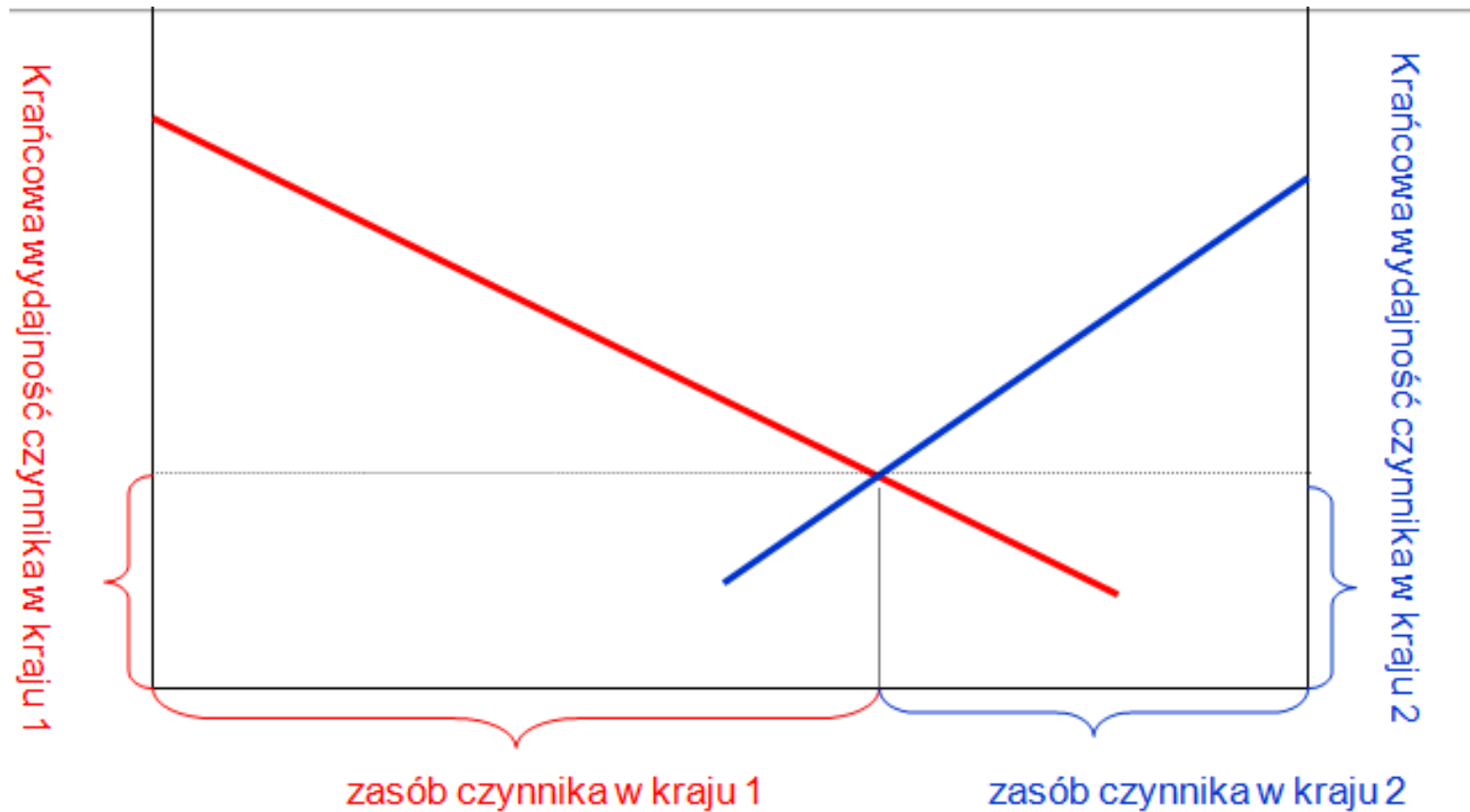
- Mechanizm neoklasyczny prowadzący do równowagi na rynku pracy

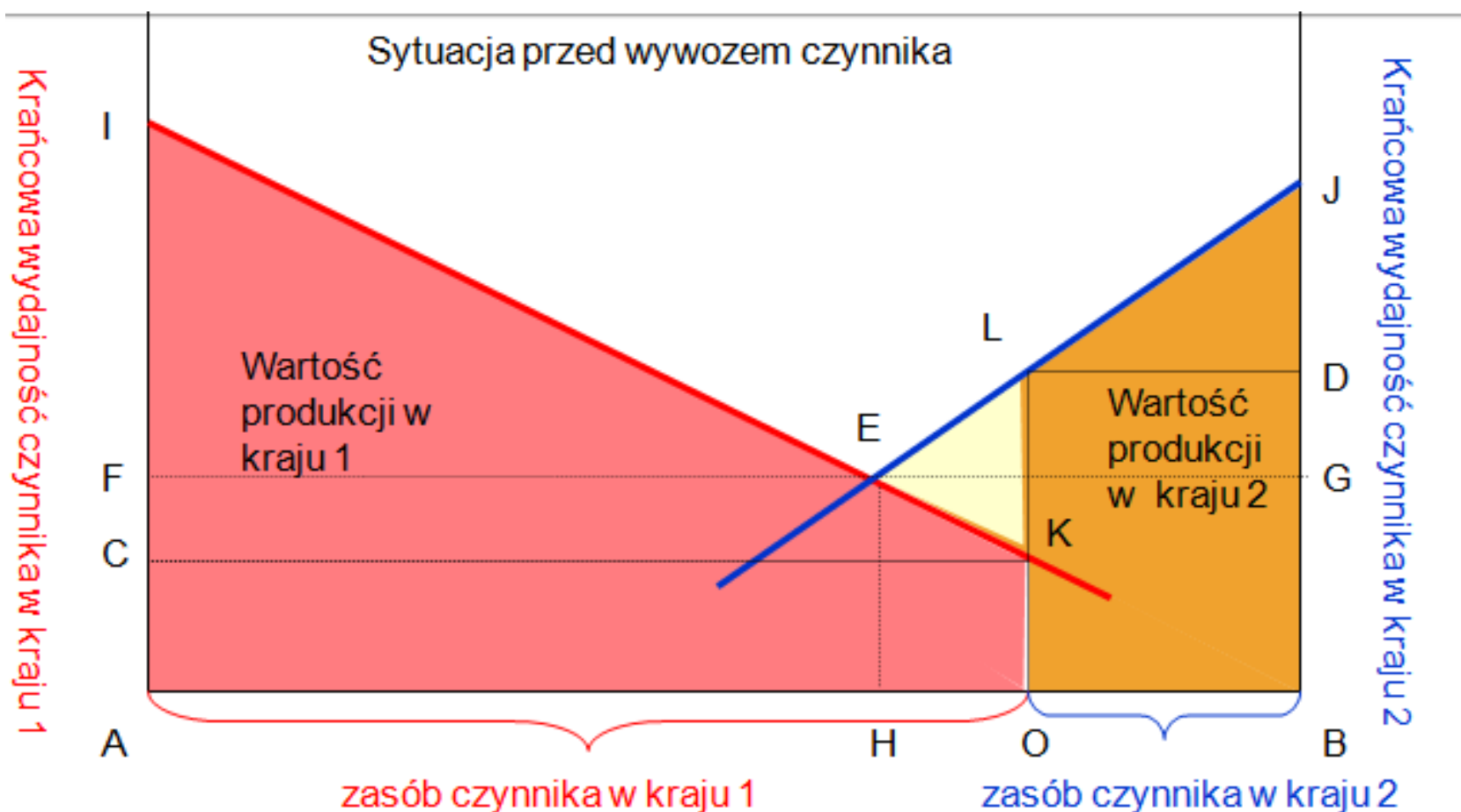
PRZYCZYNY MIĘDZYNARODOWYCH PRZEPŁYWÓW CZYNNIKÓW PRODUKCJI

PRZYCZYNY MIĘDZYNARODOWYCH PRZEPIŹYWÓW CZYNNIKÓW PRODUKCJI

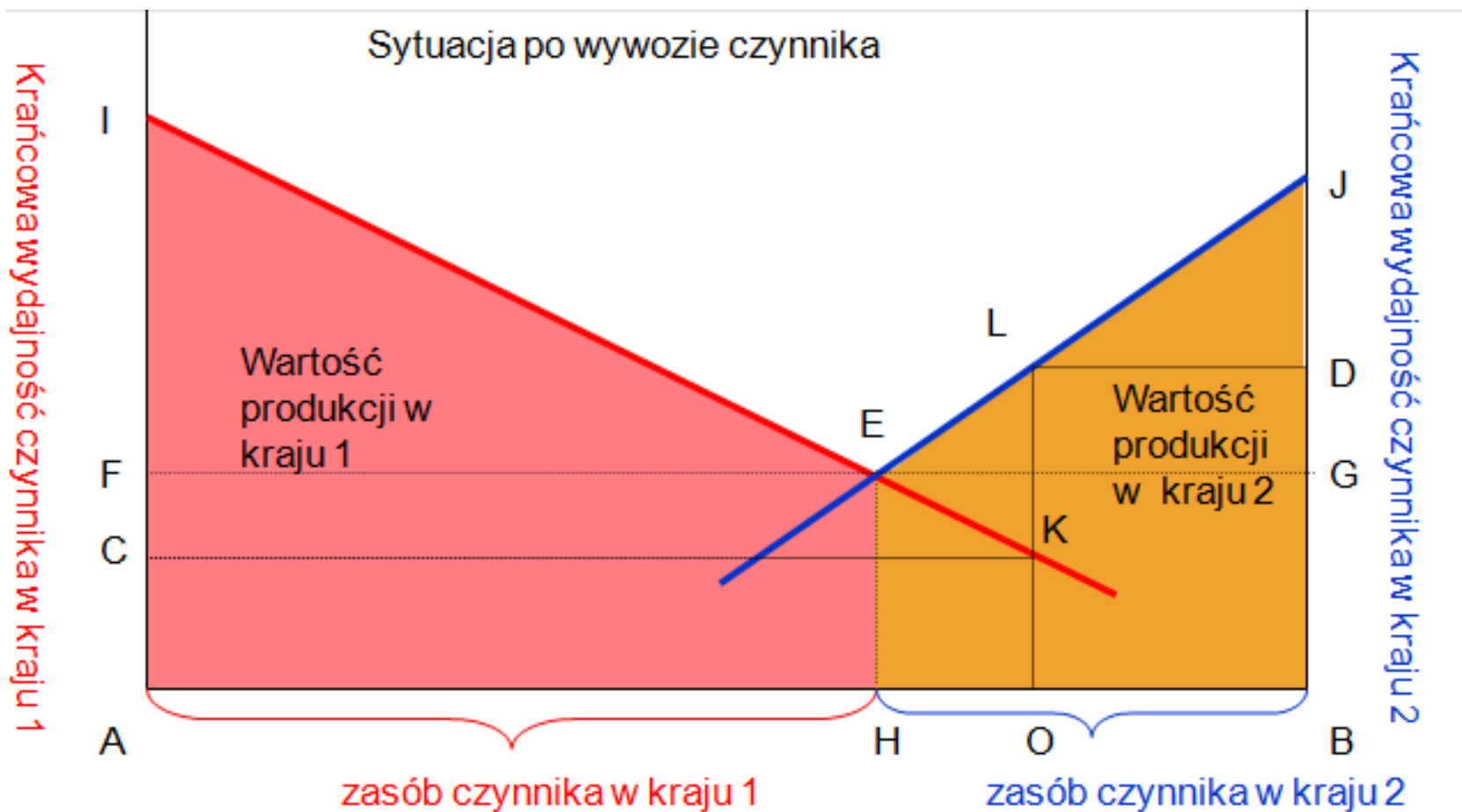

PRZYCZYNY MIĘDZYNARODOWYCH PRZEPIŹYWÓW CZYNNIKÓW PRODUKCJI

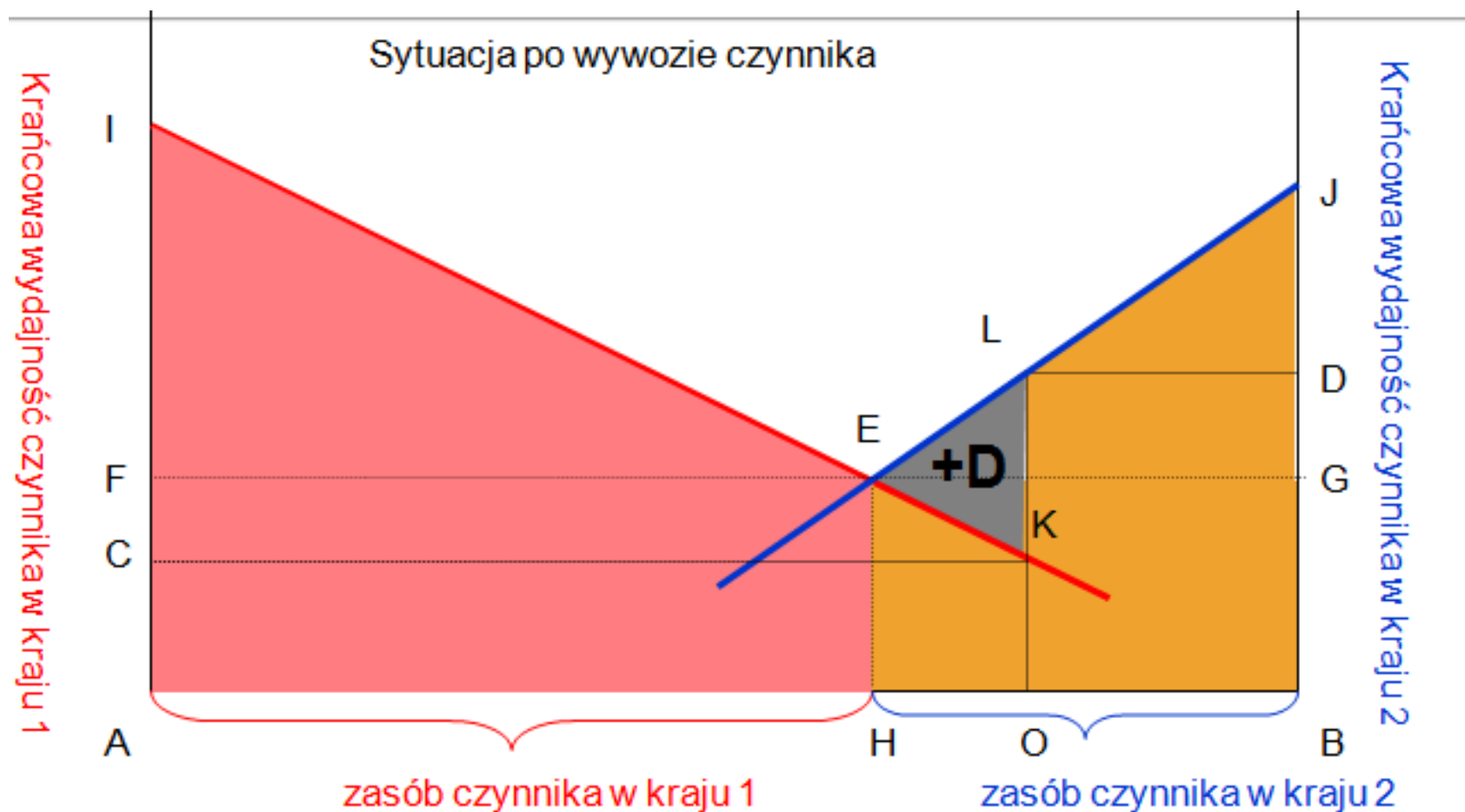

PRZYCZYNY MIĘDZYNARODOWYCH PRZEPIŃYWÓW CZYNNIKÓW PRODUKCJI

PRZYCZYNY MIĘDZYNARODOWYCH PRZEPIŹYWÓW CZYNNIKÓW PRODUKCJI

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY CZYNNIKÓW PRODUKCJI W UJĘCIU HISTORYCZNYM

- XIX w. – początek gospodarki globalnej i bezprecedensowy wzrost przepływu siły roboczej i kapitału, głównie z Europy do krajów zamorskich (kolonii) i Stanów Zjednoczonych:
  - ruchy migracyjne: między Europą a Stanami Zjednoczonymi, dominiami brytyjskimi (Australią, Nową Zelandią, Kanadą i RPA) oraz Ameryką Łacińską;
  - eksport kapitału i rozwój inwestycji zagranicznych (najwięksi inwestorzy: Wielka Brytania, Belgia, Francja, Holandia, Niemcy)

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY CZYNNIKÓW PRODUKCJI W UJĘCIU HISTORYCZNYM

- XX w. – rozwój gospodarki globalnej oraz wzrost przepływu siły roboczej i kapitału
  - nasilenie się procesów globalizacyjnych, internacjonalizacyjnych oraz liberalizacyjnych w gospodarce światowej;
  - zapoczątkowanie procesu integracji gospodarczej w Europie Zachodniej
  - ożywienie ruchów migracyjnych po II wojnie światowej

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY CZYNNIKÓW PRODUKCJI - XX W.

- globalizacja,
- regionalizacja,
- instytucjonalizacja,
- rozwój gospodarki opartej na wiedzy i informacjach,
- rozwój ponadnarodowej działalności przedsiębiorstw.

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY KAPITAŁU

- Wszelkie ruchy kapitału, które swoje odzwierciedlenie znajdują w bilansie obrotów gospodarczych za granicą i są ujmowane w rachunku bilansu płatniczego danego kraju
- Ruchy kapitału mogą wynikać z:
  - zakupu towarów i usług za granicą
  - udzielania lub otrzymywania zagranicznych kredytów handlowych i pożyczek finansowych
  - zakupu i sprzedaży zagranicznych papierów wartościowych
  - zakładania przedsiębiorstw w jednym kraju przez rezydentów drugiego kraju

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY KAPITAŁU

- Przepływ kapitału w szerokim znaczeniu: wszelki odnotowywany w bilansie płatniczym ruch kapitału przez granicę:
  - podmiotami mogą być: przedsiębiorstwa, gospodarstwa domowe, banki komercyjne, budżety różnych szczebli oraz banki centralne
  - banki centralne dokonują eksportu lub importu kapitału dla osiągnięcia celów związanych z polityką makroekonomiczną państwa
- Przepływ kapitału w wąskim znaczeniu: podejmowany jest z motywu zysku przez podmioty inne niż banki centralne

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY KAPITAŁU

Ze względu na okres na jaki występuje wywóz lub przywóz kapitału wyróżnia się:

- **krótkookresowy ruch kapitału** – okres spłaty wywiezionego lub przywiezionego kapitału nie przekracza jednego roku (kredyty handlowe, niektóre kredyty finansowe oraz krótkookresowe lokaty na rynku walutowym)
- **długookresowy ruch kapitału** – okres spłaty przekracza jednego roku (inne rodzaje kredytów)

Ze względu na pochodzenie kapitału wyróżnia się:

- **przepływ kapitału ze źródeł publicznych** – z budżetów różnego rodzaju agend rządowych, budżetów lokalnych oraz budżetów organizacji międzynarodowych
- **przepływ kapitału ze źródeł prywatnych** – formy wywozu kapitału przez przedsiębiorstwa, banki komercyjne, osoby prywatne

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY KAPITAŁU

Ze względu na formę wywożonego kapitału:

- lokaty na rynku walutowym (krótkookresowe lokowanie kapitału na zagranicznym rynku w formie depozytów krótkoterminowych oraz niektórych papierów wartościowych)
- kredyty handlowe (związane z wymianą towarową, udzielane przez eksportera importerowi)

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY KAPITAŁU

- inwestycje portfelowe (długookresowe lokaty w zagranicznych papierach wartościowych, np. zakup akcji zagranicznych przedsiębiorstw)
- kredyty finansowe (postawienie do dyspozycji kredytobiorcy kreślonych środków finansowych bez ograniczenia dotyczącego sposobu ich spożytkowania)
- inwestycje bezpośrednie (podejmowanie od podstaw samodzielnej działalności gospodarczej za granicą lub też przejmowanie kierownictwa istniejącego przedsiębiorstwa)

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY KAPITAŁU - PRZYKŁAD

INWESTYCJE BEZPOŚREDNIE

- umowna granica to 10% kapitału akcyjnego spółki
- kierowanie działalnością gospodarczą za granicą jest cechą odróżniającą inwestycje bezpośrednie od inwestycji portfelowych ze względu na brak pakietu kontrolnego akcji przedsiębiorstwa
- cechą wspólną obydwu form wywozu kapitału jest zaangażowanie zainwestowanych wywiezionych środków w działalności gospodarczej

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY KAPITAŁU - PRZYKŁAD

BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE (BIZ)

- międzynarodowy przepływ kapitału, w wyniku którego jedna firma tworzy nową firmę lub powiększa swoją filię za granicą
- inwestycje dokonane w kraju innym niż kraj pochodzenia inwestora, polegające na ulokowaniu kapitału w przedsiębiorstwie zagranicznym w celu uzyskania efektywnej kontroli zarządzania tym przedsiębiorstwem i osiągnięcia zysku z tego tytułu (J. Rymarczyk)
- pojęcie BIZ obejmuje: zakup udziałów w istniejących firmach zagranicznych, zakładanie filii za granicą, tworzenie *joint venture* z podmiotem zagranicznym, nabycie majątku ruchomego za granicą w celu rozszerzenia dotychczasowej działalności

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY KAPITAŁU - PRZYKŁAD

BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE

Spośród różnych źródeł kapitału zagranicznego bezpośrednio inwestycje zagraniczne uważane są za najbardziej korzystną i bezpieczną formę międzynarodowych przepływów kapitałowych, a także finansowania procesów restrukturyzacyjnych i rozwojowych.

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY KAPITAŁU - PRZYKŁAD

BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE STYMULUJĄ
WZROST GOSPODARCZY PRZEZ:

- tworzenie nowych miejsc pracy
- wzrost eksportu
- poprawa bilansu płatniczego
- rozwój infrastruktury
- transfer technologii
- podnoszenie jakości lokalnego kapitału ludzkiego
- przenoszenie wzorców i dobrych praktyk w zarządzaniu i organizacji

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY KAPITAŁU - PRZYKŁAD

Jednym z istotnych kryteriów podziału bezpośrednich inwestycji zagranicznych są motywy podejmowania działalności gospodarczej za granicą.

Można wyróżnić inwestycje zagraniczne zorientowane na:

- zasoby
- rynek
- efektywność
- aktywa strategiczne

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY KAPITAŁU - PRZYKŁAD

BIZ zorientowane na zasoby to podmioty gospodarcze zmierzające do wykorzystania zasobów kraju goszczącego, które są dostępne po cenie niższej niż obowiązująca w kraju inwestora.

Do najważniejszych motywów decydujących o usytuowaniu inwestycji należą:

- chęć podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstwa na rynku własnym lub na rynku kraju goszczącego
- zwiększenie rentowności prowadzonej działalności.

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY KAPITAŁU - PRZYKŁAD

BIZ zorientowane na rynek to przedsiębiorstwa inwestujące na rynku kraju goszczącego w celu sprzedaży swoich usług bądź wyrobów. Istotą tego rodzaju inwestycji jest podanie za dostawcami przenoszącymi swoją działalność za granicę.

BIZ zorientowane na efektywność inwestują po to, by wykorzystać, np. różnice podatkowe czy inne korzyści płynące ze współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami.

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY KAPITAŁU - PRZYKŁAD

BIZ zorientowane na aktywa strategiczne wymuszają poszukiwanie takiej lokalizacji, która pozwoli przedsiębiorstwu na wzrost przewagi w warunkach globalnej gospodarki. Oznacza to dążenie do połączenia z inną firmą lub przejęcia i wejście w posiadanie jej aktywów strategicznych tak, by osiągnąć przewagę konkurencyjną.

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY KAPITAŁU - PRZYKŁAD

BIZ MOGĄ MIEĆ RÓWNIEŻ NEGATYWNY WPŁYW:

- pogorszenie bilansu płatniczego w krótkim okresie
- wpływ BIZ na poziom zatrudnienia w kraju pochodzenia kapitału;

W krótkim okresie wpływ ten zależy od tego, czy kapitał wywożony zagranicę mógłby być zastosowany w kraju

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY SIŁY ROBOCZEJ

- Przepływ siły roboczej (migracja) to zmiana miejsca pobytu i zamieszkania na okres nie krótszy niż jeden rok
- Międzynarodowa migracja zasobów pracy we współczesnym świecie przeszła i nadal przechodzi poważną ewolucję. Zmianom ulegają jej uwarunkowania, kierunki i charakter. Procesom migracyjnym sprzyjają:
  - postęp w transporcie
  - rozwój motoryzacji i komunikacji lotniczej
  - nowoczesne systemy mediów
  - środki przekazu
  - łączności i technologie informatyczne

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY SIŁY ROBOCZEJ

Główne formy migracji to:

- **emigracja** – opuszczenie przez ludzi ich dotychczasowego kraju pobytu i przenoszenie się na osiedlenie stałe lub długotrwałe do innego kraju
- **imigracja** – napływ do danego kraju na osiedlenie stałe lub pobyt długookresowy ludzi zamieszkujących dotychczas w innym kraju, przybycie na obszar objęty jurysdykcją innego państwa
- **reemigracja** – powrót do ojczyzny osób z emigracji
- **repatriacja** – powrót do ojczyzny osób przebywających na terenie, który w wyniku zmiany granic państwowych przestał wchodzić w skład państwa, lub osób, które przymusowo przebywały poza granicami swego kraju
- **uchodźstwo** – przymusowa emigracja, często towarzysząca wojnom, konfliktom zbrojnym, rewolucją , itp.

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY SIŁY ROBOCZEJ

Przyczyny migracji:

- **ekonomiczne** – zarobkowe
- **polityczne** – wojny przesiedlenia i prześladowania polityczne
- **globalne** – podstawowe wpływające na ogół migracji
- **techniczne** – współczesna rewolucja transportowo-łącznościowa, umożliwiająca łatwe, tanie i szybkie przemieszczanie się
- **społeczno-ekonomiczne** – wynikają z dużych dysproporcji w rozwoju gospodarczym, w zaawansowaniu technologicznym, w standardach i jakości życia.
- **psychologiczne** – postrzeganie obiektywnych różnic w poziomie rozwoju społeczeństw

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY SIŁY ROBOCZEJ

Wpływ migracji na kraj eksportujący (korzyści):

- zwiększenie możliwości produkcyjnego zatrudnienia części siły roboczej dotąd bezrobotnej
- transfery części zarobków emigrantów, ma to istotny wpływ na podnoszenie poziomu życia rodzin emigrantów w ich krajach
- po pewnym czasie część pracowników zatrudnionych za granicą wraca do kraju – gospodarka korzysta wtedy z ich na ogół podwyższonych za granicą kwalifikacji zawodowych oraz ze zgromadzonych tam kapitałów, zwyczajowo inwestowanych w kraju macierzystym.

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY SIŁY ROBOCZEJ

Wpływ migracji na kraj eksportujący (straty):

- utrata znacznej części najbardziej przedsiębiorczej siły roboczej
- straty te są jeszcze większe, jeżeli na emigrację udają się osoby o najwyższych kwalifikacjach, którzy za granicą mają na ogół możliwość uzyskania znacznie wyższych płac, a niekiedy także realizowania swych ambicji zawodowych

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY SIŁY ROBOCZEJ

Wpływ migracji na kraj importujący (korzyści):

- przyjmuje przede wszystkim ludzi młodych, zyskuje on pracowników, którzy podstawowe, a często i wyższe wykształcenie zdobyli w kraju macierzystym, a więc na koszt zagranicznego podatnika
- w przypadku deficytu siły roboczej imigranci mogą stosunkowo szybko zapełnić lukę na rynku pracy, która inaczej mogłaby się przekształcić w barierę wzrostu
- zyskuje też niekiedy ich unikatowe kwalifikacje, pozwalające w wielu przypadkach na wzbogacenie oferty rynkowej (np. restauracje narodowe), a nawet mogące mieć przełomowe znaczenie dla postępu technicznego w określonej dziedzinie (np. udział imigrantów żydowskich, włoskich i polskich w amerykańskim programie budowy bomby atomowej)

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY SIŁY ROBOCZEJ

Wpływ migracji na kraj importujący (straty):

- ponosi on wydatki związane z koniecznością przystosowania imigrantów do życia w nowych warunkach (np. finansowanie kursów językowych)
- w wielu przypadkach ponosi on także społeczne i polityczne koszty ich nieprzystosowania (przestępczość) czy też niezaakceptowania przez własne społeczeństwo

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY CZYNNIKÓW PRODUKCJI – TRANSFER TECHNOLOGII

Przepływ technologii nabiera we współczesnych międzynarodowych stosunkach ekonomicznych coraz większego znaczenia (gospodarka oparta na wiedzy, innowacyjność jako jeden z głównych czynników konkurencyjności przedsiębiorstw, wzrostu gospodarczego oraz dobrobytu społeczeństw)

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY CZYNNIKÓW PRODUKCJI – TRANSFER TECHNOLOGII

Definicje:

- transmitowanie wiedzy technicznej i umiejętności jej zastosowania w produkcji określonych wyrobów
- proces przeniesienia określonej wiedzy technicznej z kraju dawcy oraz wykorzystania jej, po dokonaniu koniecznych zabiegów adaptacyjnych, w kraju odbiorcy (A. Pomykański)
- międzynarodowy transfer wiedzy technicznej ma miejsce wtedy, gdy określona wiedza dostępna w danym momencie w jednym kraju staje się znana w inny sposób niż całkiem niezależne badania, poszukiwania, gromadzenie doświadczenia etc. (L. Balcerowicz)

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY CZYNNIKÓW PRODUKCJI – TRANSFER TECHNOLOGII

Definicje:

- międzynarodowy transfer technologii oznacza nabycie, rozwój i wykorzystanie wiedzy technologicznej w jakikolwiek formalny bądź nieformalny sposób przez kraj, w którym dana technologia nie powstała. Wśród nieformalnych metod transferu technologii wyróżnia się wymianę personelu naukowego i technologicznego, konferencje naukowe i techniczne, targi i wystawy, kształcenie i szkolenie obcokrajowców, misje handlowe oraz wywiad przemysłowy (Nasierowski, Nowakowski)

MIĘDZYNARODOWE PRZEPŁYWY CZYNNIKÓW PRODUKCJI – TRANSFER TECHNOLOGII

Podział kanałów transferu technologii wg UNCTAD
(*United Nations Conference on Trade and
Development*):

- kontraktowe *joint venture*,
- franchising,
- podwykonawstwo,
- wymiana informacji i personelu naukowo-technicznego poprzez programy współpracy technicznej,
- wsparcie zewnętrznych ekspertów oraz konsultacje,
- obrót urządzeniami i maszynami,
- umowy licencyjne na procesy produkcyjne, obrót *know-how*, patentami etc.,
- bezpośrednio inwestycje zagraniczne.